

Sygn. akt III CSK 106/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku B. W.-P.
przy uczestnictwie J. P., T. S. i Z. B.
o rozgraniczenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika T. S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 24 października 2017 r., sygn. akt II Ca [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od uczestnika T. S. na rzecz wnioskodawczyni B. W.-P. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnik wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytań: 1) czy rozpoznający apelację od postanowienia sąd II instancji może w graniach rozpoznania zarzutu nierozpatrzenia wszystkich zgromadzonych dowodów przez sąd I instancji dokonać rozpatrzenia tych dowodów samodzielnie i czy taki sposób postępowania sądu II instancji nie wyłącza kontroli instancyjnej w zakresie zarzutów zgłaszanych w apelacji; 2) czy w świetle art. 61 § 6 i art. 62 ustawy z 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. 2016 r. poz. 1254) oraz w świetle wyroku Sądu Najwyższego z 12 lipca 2012 r., I CSK 5/12, uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasady prawnej wiążą składy Sądu Najwyższego i aby od nich odstąpić konieczne jest wystąpienie do odpowiedniego (zwykle większego) składu Sądu Najwyższego, a w konsekwencji, czy związanie uchwałą Sądu Najwyższego na podstawie art. 398²⁰ k.p.c. winno ustąpić związaniu uchwałą Sądu Najwyższego mającą moc zasady prawnej przy kontroli instancyjnej przez sąd II instancji; 3) czy orzeczenie o rozgraniczeniu odwołujące się do ukształtowania stanu

prawnego nieruchomości przez zasiedzenie powinno zawierać wskazanie daty zasiedzenia jako przesłanki rozgraniczenia w celu uchylenia wątpliwości co do tego na przyszłość.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których powstało. Zagadnienie to powinno być nadto „istotne” z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Pytania sformułowane przez skarżącego nie mają cech określonych wyżej, gdyż albo odpowiedź na nie została już udzielona w orzecznictwie, albo nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Gdy chodzi o zakres uprawnień sądu II instancji w postępowaniu apelacyjnym, gdy chodzi o ocenę przebiegu postępowania dowodowego mającego miejsce przed sądem I instancji oraz własne uprawnienia do jego uzupełniania i zmiany ustaleń, to w pierwszej kolejności wymieć trzeba uchwałę składu siedmiu sędziów - zasadę prawną - z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), w której Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze

jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Powyższe oznacza, że jeżeli w apelacji zostaną zgłoszone zarzuty odnoszące się do przebiegu i wyników postępowania dowodowego, to sąd drugiej instancji w celu rozeznania ich zasadności musi przeanalizować zebrany w sprawie materiał dowodowy i ponowić, a często też uzupełnić ocenę dowodów zebranych w sprawie. Nie jest w sferze tych kompetencji ograniczony i może ocenić odmiennie dowody przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji, nawet jeśli ich nie przeprowadzi raz jeszcze. Oczywiście nie ma przeszkód ku temu, żeby sąd drugiej instancji zaakceptował niektóre ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, a inne zmienił, ujawniając zakres zmian i przesłanki, które do tego doprowadziły. Zanegowanie tego rodzaju kompetencji po stronie sądów drugiej instancji byłoby równoznaczne z odebraniem im możliwości merytorycznego orzekania w rozpoznawanych sprawach, gdyż stosowanie prawa materialnego przez sądy powszechne nie może być oderwane od skonkretyzowanych okoliczności faktycznych (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów, zasadę prawną z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalony jest już pogląd, że nie jest bezwzględnym warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji odniesienie się do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika bowiem konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystraczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. np. wyroki z 14 marca 2018 r., II PK 120/17, z 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17, z 20 lutego 2018 r., V CSK 352/17, z 6 października 2016 r., III UK 270/15, z 30 września 2016 r., I CSK 623/15).

Z powołanego w skardze kasacyjnej art. 61 § 6 i art. 62 ustawy z 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym wynikało, że uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych; skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Jeżeli jakkolwiek skład

Sądu Najwyższego zamierza odstąpić od zasady prawnej, przedstawia powstałe zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia pełnemu składowi izby. Odstąpienie od zasady prawnej uchwalonej przez izbę, przez połączone izby albo przez pełny skład Sądu Najwyższego wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały odpowiednio przez właściwą izbę, połączone izby lub pełny skład Sądu Najwyższego. Jeżeli skład jednej izby Sądu Najwyższego zamierza odstąpić od zasady prawnej uchwalonej przez inną izbę, rozstrzygnięcie następuje w drodze uchwały obu izb. Izby mogą przedstawić zagadnienie prawne do rozpoznania przez pełny skład Sądu Najwyższego.

W wyroku z 12 lipca 2012 r., I CSK 5/12, na który powołuje się skarżący, Sąd Najwyższy - objaśniając znaczenie uchwał powiększonych składów mających moc zasady prawnej - stwierdził, że związanie wykładnią prawa według art. 398²⁰ k.p.c. nie jest bezwzględne, gdy inna wykładnia wynika z późniejszej uchwały Sądu Najwyższego, która ma moc zasady prawnej. Sąd Najwyższy zastrzegł zarazem, że gdyby w momencie przekazywania sprawy do ponownego rozpoznania była już określona i wiążąca interpretacja przepisu (zasada prawna), to Sąd Najwyższy uchylając wyrok nie określiłby innej wykładni mających zastosowanie w sprawie przepisów niż wynikająca z zasady prawnej, chyba że wszcząłby procedurę o jej zmianę.

Uchwała Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, której pominięcie w sprawie zarzuca skarżący, nie jest uchwałą późniejszą niż wydane w niniejszej sprawie postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2016 r., III CSK 126/15, w którym Sąd Najwyższy odniósł się do sposobu zakwalifikowania ustalonych w sprawie okoliczności w świetle przepisów o dobrej i złej wierze posiadacza. Zasada prawna, na którą zwraca uwagę skarżący została ustalona na długo przed wydaniem postanowienia Sądu Najwyższego z 23 marca 2016 r., III CSK 126/15, miała charakter ogólny, co oznacza, że o jej aplikacji w konkretnych sprawach muszą zdecydować ustalone w nich okoliczności. Skoro na uchwałę Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, powoływały się zarówno strony postępowania, jak i Sądy, które orzekały w niniejszej sprawie, to nie sposób przyjąć, żeby jej istnienia nie miał na uwadze Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od poprzednio wydanego postanowienia przez Sąd drugiej instancji.

Nie ma też wątpliwości co do tego, że orzeczenie w sprawie o rozgraniczenie ma określać wyznaczony przez sąd przebieg granicy nieruchomości. Uwzględnienie zarzutu zasiedzenia przygranicznych pasów gruntu jest tylko przesłanką rozstrzygnięcia w takiej sprawie, ujawnianą i omawianą w uzasadnieniu, lecz nie w sentencji postanowienia wydanego w sprawie o rozgraniczenie.

Uczestnik powołał się także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jako przesłankę jej przyjęcia do rozpoznania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzania wyводу zmierzającego do jego wykazania. Skoro przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zostały przez ustawodawcę wyodrębnione od podstaw skargi kasacyjnej i nie są z nimi tożsame, to i ich uzasadnienie musi być zaprezentowane niezależnie od uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej, na co wskazują także art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w zestawieniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. Jest to oczywiste i z tej przyczyny, że Sąd Najwyższy na etapie podejmowania decyzji o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może jej rozpoznawać, a zatem badać zasadności powołania się na poszczególne podstawy skargi. Ustawodawca nie narzuca jednak autorowi skargi kasacyjnej jakiegoś stopnia szczegółowości, który ma być obowiązujący dla uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Uczestnik ograniczył uzasadnienie tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej do stwierdzenia, że sąd II instancji nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych. Skonfrontowanie tego stwierdzenia z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie potwierdza stanowiska uczestnika o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ k.p.c., oraz - co do kosztów postępowania - art. 520 § 2, art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹

i art. 391 § 1 k.p.c., § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. 2015 r. poz. 1800), Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw